

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— „
 Pe 3 luni . . . 7— „
 Pe o lună . . . 2-40 „
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— „
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERȚIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Lee
 deschis costă șirul 20 fileși.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 2.

Păziți-vă!

Va veni Minciuna, să bată la ușile voastre. Poc... poc... Să băgați bine de seamă!

Că era o vreme odată, de mult... în vremea poveștilor vechi... Dar pe atunci umbla Minciuna goală golufă și era aspră la vorbă și urâtă — și toată lumea se ferea de dânsa, cunoscându-o — și-i făcea incunjur pe șapte poteci ș'o hulea ș'o batjocurea ș'o isgonea din aretul caselor sale; — iar oamenii trăiau mulțumiți, în pace și în fericire frățiască.

Dar de atunci s'a schimbat de atâtea ori, în veci nestatornicul rost al lumii, iar cu el și-a schimbat și minciuna și pasul și glasul și cumpătul vorbeii. Azi greu o cunoști. Că poartă straie strălucitoare, iar cuvântarea-i mai dulce ca fagurul mierii și vine și-ți făgăduiește sprijoană, când vrea să te prăpădească. O întâlnești în drum și ți-e carul înglodat în nămol. Ești singur și n'ai ajutor. Ea vine în trăsura, cu patru cai, bălauri în sbor... nici nu știi, că de unde răsare. Nici nu cutezi s'o rogi — în smerenia ta — să stea să-ți ajute. Ea oprește. Pune umăr cu tine și — carul ți-e scos. Ea trece în sbor înainte. Tu pleci după ea. Și nici nu-ți vine aminte acasă, când vezi, că la car ți-e și roata și oiștea ruptă, nici nu-ți trece prin minte, că Ea ți-le-a rupt, dinadinsul. A răspuns doar așa cuvios mulțumitelor tale: „Măi frate — atornic eram să-ți ajut, — ajutorul n'aș-

teaptă răsplată îndată — în vreme de lipsă de-o fi să te întreb, ține minte, — să nu-ți uiți de vorbă...“

Și Minciuna vine și când ți-e mai dragă lumea te prinde de vorbă. Iar copiii copiilor tăi, vor plânge cula lacrimi de sânge povara răsplatei.

Și-ți vine altădată smerită și în haine smerite, ca tine. Sunt sărbătorile sfintelor Paști. Și-ți zice cucernic: „Christos a înviat!“ Pe tine te nedumerește un ceva, nedeslușit, că haina-i de-a noastră și vorba-i de-a noastră, dar glasul-i străin. Dar n'o recunoști. Tu o crezi doar așa, precum tu ești: creștină. Și cum să-ți dai seama, cinstit crezător, că atunci, când îi deschideai tu ușile caselor tale, cu acel sfânt și vecinic născător de sfinte nădejdi: „Adevărat c'a înviat!“ — Ea... intra să te răstignească.

Da, da! S'a schimbat și fața și rostul lumii și cu ele s'a schimonosit și Minciuna. Cât n'o mai cunoști. Că-ți răsare albă, curată, ca o fecioară — dar îmbrăcată bogat, cum se îmbracă crăiesele și șoptește fetelor tale: „Veniiți cu mine, brâne scumpe și haine frumoase, tot în fire de aur țesute, vă dau din belșug. Vă învăț, ce-i frumusețea vieții, ce-i traiul ușor...“ — iar ele se duc și sfârșesc: pe masa spitalelor, ori prin colțuri de uliți...

Și te întimpină iarăși în forma sătului rumen la față și burtucos și adușmea vorba, rostind-o feciorilor tăi: „Veniiți, peste apele mari e altă vieță și altu-i câștigul și alții sunt oamenii. Bogățiile curg ca pârăul...“

și ei pribegesc și se întoarnă: ori schilavi, ori goi... ori le vine de veste trei șire cernite în gazetă...

Și v'apucă iarăși în târg și acasă. La câmp și pe drum. Că toată cărarea o știe și potecele toate le umblă și nu este pildă de grai pământesc, ce să-i fie Ei necunoscută. Și te întimpină azi și te ajută și te ajută mâine, dar te ajută de astăzi pe mâine, ca poimâne chiar, cu atât mai adânc să-ți poată săpa mormântul.

Dar ce s'o mai spun?!

Ea e azi pretutindeni. Și se îmbracă în toate hainele lumii și vorbește limbele-i toate și va veni să bată și la ușile caselor voastre. Poc... poc... Să băgați bine de seamă!

Că va veni și v'a spune:

„Indurați și suferiți numai amarul și mai departe și tăceți, — căci suferința-i tărâra celor ce vor să dobândească fericirea...“

Dar voi să-i răspundeți: „Care neam de pe suprafața pământului a îndurat mai multe și-a suferit mai amar, decât poporul românesc și care a tăcut mai adânc și când se striga de împlinirea datoriilor și a sarcinilor, iar noi le îplineam sângerând și când se șoptea apoi pe ascunsul de noi, de împărțirea drepturilor?!“

Noi vrem, să se facă dreptate odată. Dreptate deplină. Noi dăm lui Dumnezeu, ce este a lui Dumnezeu și dăm Împăratului, cece este a Împăratului, dar cerem, preîndem și dacă nu ni-se dă, vom

Păcală și smeul

— Poveste —

de d. Petru Dulfu

Intr'o zi pornind Păcală
 Iar la drum, cu bățu 'n mână
 Nimerește, pe 'nnoptate,
 Colo 'n codri la o stână.

Oi, în staul, peste-o mie...
 Iar mai sus, pe lâng' un foc,
 Stau ciobani vr'o doisprezece...
 — „Bună seara!“ — „Bun noroc!“...

„Ce vânt te-a adus, drumețe?“
 — „La nevoie, fărtași.
 „Dar cu traiul, voi, p'aceia,
 „Spuneți, cum vă lăudați?“

— „De! am duce-o, de minune! —
 „Doar... un smeul ne cam despoaie...
 „Vine 'n fiecare noapte
 „Și ne fură câte-o oaie“.

— „Ei, și voi, atâția oameni,
 „Ce?... vă temeți, bre, d'un smeul?...“
 — „Păi... crezi, că-i ușor să te-aperi?“
 — „Stați, c'o să vă apăr eu!“

Apoi, după ce cu toții
 Impreună ei cineață,

Hai, Păcală, subț un paltin,
 Lângă staul se așează.

„Smeii, au putere multă;
 „Minte însă — cam puțină“.
 Se gândea el stând lg pândă
 Jos pe pajiște 'nt'o rână.

Când d'odată, iacă smeul,
 Vine, din desis, la oi...
 Ci românu-i ține calea:
 — „Ho, dihanie!.. 'napoi!“

Smeul, râse 'ntâiu cu hohot,
 Apoi zise, plin de fum:
 — „Cine ești tu?... cum te chiamă?
 „De 'ndrăsnii să-mi stai în drum?...“

— „Eu?... sunt Bolovan Voinicul,
 „Ala care sânge beu
 „Și mânânc, la prânz, la cină,
 „Carnea câte unui smeul!“.

„Dar tu?...“ — „Eu?... sunt smeul!.. Vino,
 „Măi voinice, la 'ncercare:
 „Dacă-i fi precum te lauzi,
 „Să te văd, cât ești de tare?“

— „Haidem, smeule!.. de ce nu?...
 „Mai voinic te crezi ca mine?
 „Să vedem dar: cine-o stoarce
 „Apă dintr'o peatră?...“ — „Bine!“

Smeul ia de jos o peatră
 Și mi-o strânge așa cumplit,
 De-a făcut-o praf... Dar geaba!
 Din ea apă n'a fășnit.

Iar Păcal' atunci, din traistă,
 Scoate-un caș... îl strânge-o fără:
 Și 'ncepu din el pe dată,
 Zerul, să fășnească — dără.

— „Vezi?... așa să strângi tu peatra,
 „Smeule, de ești voinic!...“
 — „M'ai bătut!“ răspunse smeul.
 „Nu mai am de zis nimic.“

„Aș avea o rugă numai:
 „Să te bagi argat la mine!..
 „Mama, he! decând tot câtă
 „Un argat așa cu tine“.

— „Zău?... Dar ia să văd simbria,
 „Cât mi-o fi, pe an, de mare?“
 — „Galbeni, un sac plin... Și anul,
 „Pe la noi, trei zile are“.

— „Fie... mergem!...“ Și luându-și
 Bun rămas dela ciobani,
 El porni la drum, cu smeul,
 Prin pădurea de tufani. —

Cum se bucurau ciobanii,
 De lighioană c'au scăpat! —

lua noi, pentru noi, cel puțin atâta, cât este de lipsă, să le rămână și copiilor noștri atât, ca să dea măcar lui Dumnezeu, ceea ce este a lui Dumnezeu!

Dar va veni iarăși și vă va zice: „Fiți răbdători, căci răbdarea-i virtutea, în urmele căreia cresc trandafirii...”

Iar voi să-i răspundeți din nou: „Răbdat-am destul. Doar toți trandafirii din Țara aceasta, pe urmele brazdelor trase de răbduria noastră crescut-au. Și din picurii sângelui nostru s'au făcut roșii — din albi ce erau mai înainte. Și cu ce ne-am ales?! Cu cununa de spini. Și cu sușița în coaste. Și ne-au scuipat și ne-au schinuit și ne-au bătut... acei, cărora prea îndelungă răbdarea noastră le-a făcut așternut moale din foile de trandafir. Și ne răstignesc. Iar dacă iarăși și iarăși reinviem, e, că duhul dreptății reinvie din noi și prin noi!”

Și de aceea, noi vrem, ca dreptate, să se facă odată. Dreptate deplină!

Dar minciuna nu va conțeni nici acum și vă va grăi: „Fiți muncitori și pacinici. Căci numai munca pacinică poate să-i facă așternut durător mulțumirei...”

„Adevărat — să-i răspunde-ți voi — dar nu mai puțin adevărat e, că nimeni, de pe tot cuprinsul țării acesteia n'a fost mai muncitor, decât noi. Vrajmășia puterilor apelor mari, îndelung răbdătoarea noastră muncă a înstăpânit-o; sălbăticia nepătrunselor păduri, noi am cutropit-o; noi am secăt mlaștinile și noi am vrăjit pământul, ca să rodească; și bogăția măruntaelor munților iarăși primejduirea vieții noastre o scoate la târg. Iar pacea ta trândavă iarăși războirea noastră de veacuri ți-a dat-o!”

Și chiar pentru aceia vrem noi dreptate. Ca munca să-și capete răsplata. Ca din răsplata aceasta, să-i putem da împăratului și-n vremea de pace, cece i-am dat de atâtea ori, fără răsplată, în veac de războaie!

Iar dacă-i veți răspunde așa, pretutindeni și în totdeauna așa — știți ce va face Minciuna?

Se va feri doar de pragul caselor voastre, le va încunjora?... Nu! Va căuta să le spargă.

Va veni în numele Legei și-n hainele Ei. Și vă va porunci: „Eu sunt Legea, eu sunt puterea. Inchină-te mie!”

„Te cunosc — să-i răspundeți însă și atunci Minciunei. — Cum ai usurpat toate, usurpând chiar sfințirea Legei, înaintea hainelor Ei mă supun — dar nu mă închin. Mă supun pentru astăzi, ca să mă pot război cu tine și astăzi mâne și-n vecii vecilor. Inchinarea mea se cuvine numai lui Dumnezeu, izbăvitor pentru toate veacurile!”

Și va veni să bată la ușile caselor voastre Minciuna. Să vă feriți de Ea. O veți întâlni la târg și la sate, pe drum și acasă. Să vă feriți de Ea. Feriți-vă voi! Și căutați ca voi s'o cunoașteți. Că-i meșteră fără de seamă. Și nu e haină, pe care să nu o poarte și nu e limbă, pe care să nu o grăiască. Și-i greu s'o cunoști. Că prinde ușor de cleampăna ușei și bate domol și intră sfios. Și-i dulce la vorbă, mai dulce ca vestea de bine. Păziți-o!

Păziți-o bine, căci pe toate cărările Ei, eu n'o să pot, s'o întâmpin. Dar atunci, când Ea, s'o răsti cătră voi și vă va porunci și vă va înfrica, înspăimântându-vă — îmbrăcată în sfântul ornat al sfințelor Legi... atunci — să nu vă fie teamă. Aci voi fi eu. Iar cuvântului Ei îi voi da eu răspunsul. Și poruncilor Ei, le voi face eu seama. Și voi cu mine, iar eu cu voi vom face zdreață din mincinoasele-i haine. Ș'om scormoni-o din toate culcușele Ei, cum și le-a pus chiar în Lege. Ș'o vom bate-o în față, arătând'o lumii, spre cunoaștere și spre batjocură și spre hulă!

Dar cine sunt eu?! Urmați, dar să nu mă întrebați! Vi-o spune doar și altfel tuturor sufletul — sunt: *Adevărul Românului.*

Problemele clasei noastre de mijloc

Insemnătatea clasei de mijloc pentru un popor a fost recunoscută chiar de cei dintâi îndrumători și conducători ai vieții neamului nostru de pe aceste plaiuri. Aproape în același timp, când s'au plămădit cele mai mărețe instituțiuni culturale-sociale ale noastre cum sunt de pildă „Asociațiunea”, „Societatea pentru fond de teatru român” ș. a., aflăm și începuturile înjghebării unei clase de mijloc românești corespunzătoare timpului și împrejurărilor noastre.

La anul 1867 s'a întemeiat reuniunea sodalilor români din Sibiu, la doi ani a urmat Brașovul, iar la 1871 a venit la rând Clujul. De atunci încolo s'au mai înființat apoi, la răstimpuri mai mari sau mai mici, alte douăzeci și câteva de reuniuni de meseriași, astfel încât azi abia este orașel sau centru mai însemnat românesc, să nu aibă o astfel de reuniune.

Inceperea acțiunii de salvare și întărire prin organizarea indivizilor și forțelor singuratice în societăți bine încheiate și cu caracter pronunțat românesc, denotă o adâncă pătrundere a situației de cătră conducătorii destinului nostru de pe acele vremuri. Imprejurarea, că rezultatele obținute în decursul timpului nu au corespuns așteptărilor noastre, nu detrage nimic din valoarea absolută a urzitorilor acestor instituțiuni sociale, al căror rost în viața noastră abia acum începe a fi pe deplin înțeles.

Știm cu toții, în ce stare ne aflăm pe acele vremuri cu oamenii noștri de carte, singurii în stare a-și lua asupra lor roluri de conducători în ori și ce afaceri de interes mai larg. În însuflețirea lor și în dorul de a ridica neamul nostru din starea lui de plâns la o stare vrednică de ființa omenească, puținii aleși au adunat ca albinele neobosite tot ce au văzut bun la alte popoare mai fericite decât al nostru și au adus cu ei aceste comori, ca să îmbogă-

*Cam prin zori de zi, Păcală,
Dă de-al smeului palat.*

* * *

*De argint era palatul,
Și cu aur învălit.
Când te-apropial, vederea
Ți-o lua, de strălucit.*

*Da 'năuntru, ce mândrețe!
Cum nici n'a visat Păcală. —
Mama smeului, în cuhnie
Aștepta la foc c'o oală...*

*Gata s'opărească oala
Ce-a adusă de-al ei fiu.
Dar el îi șoptește: — „Mamă!
„Azi cu mâna goală viu.*

*„Căci pe Bolovan Voinicul
„L-am găsit păzând la stână,
„Cela ce din peatră stoarce
„Apă, cu vânjoasa-i mână“.*

*— „Bolovan?“ smeoaica 'ntreabă.
„Cine-i ăla?“ — „Uite-l cine!
„Asta, care-l vezi în ușe...
„Slugă s'a băgat la mine!“*

*— „Da?...“ și-l măsură cu ochii...
„Bun!, luați-v'amândoi
„La 'ntrecut, — să văz anume...
„Care-i mai voinic din voi?“*

*— „Haidem!“... și-au plecat să-și pună
Voinicia la 'ncercare. —
Față 'n față cu palatul,
Se afla un iezer mare.*

*Iar un murg, păștea alături
Pe al iezelui mal
— „Uite-argate!“ zice smeul.
Și s'apropie de cal.*

*„Cu acest fugar în cărcă,
„Poți tu, alergând șoimește,
„Să 'nconjuri de trei ori lacul?“
— „Dar tu poți?“ — „Eu pot!...privește!“*

*Smeul, dintr'o opintire,
Umflă calul la spinare.
Și 'nconjură cu el lacul
De trei ori, în goana mare.*

*Când văzu așa Păcală,
S'a mirat de-a lui tărie,
Întru sine-și, — iar din gură
Glăsui: — „Na, vitejie!“*

*„Că putuși să-l duci în spate,
„Asta-i treabă, frățioare?...
„Ia să vezi cum ți l-oiu duce
„Eu, bre!... numa 'ntre picioare!“*

*Apoi, hop! pe cal călare...
Din călcăie-l îmboldește;
Și cu el, de trei ori, lacul,
Într'o clipă-l ocolește;..*

*Smeul a rămas cu ochii
Înholbați: — „M'ai biru t,
„Șastă dată!... Hai acuma,
„Să ne 'ntrecem din fugă“.*

*— „Ce?“ grăi răsând Păcală.
„Vai de capul tău!... Cu mine
„Vrei tu să te 'ntreci din fugă,
„Smeule?“ — „D'apoi... cu cine?“*

*— „Vino să-ți arăt cu cine...“
Cuvântând, de mână-l ia,
Și spre-o tufărie-l duce,
Unde-un iepure dormia.*

*— „Uite, vezi colea, cum doarme.
„Cel mai mic din pruncii mei?...
„Stai, și când se scoală, fuga!
„După dânsul să te iei“.*

*Apoi: — „U!“ Păcală strigă.
Iepurele, sprinten, sare!...
Iară smeul: tunde-o nene!
După el, în goana mare.*

*Il gonește... până-l pierde.
Ce-a mai răs Păcală 'n sine!
Dar pe când râdea el, iată-l
Și pe smeul, 'napoi că vine:*

(Va urma în No. popular viitor.)

tească cu ele, așa dintr'odată și fără nici o trudă, pe frații lor de acasă.

Dar ce aștepti dela un copil nevrâstnic, căruia îi pui dinainte deodată o mulțime de lucruri scilicitoare și prețioase, dar pentru care el nu are nici o pricepere?

La copiii oamenilor bogați se vor afla guvernori și guvernante, care să-i învețe, să-i facă să priceapă rostul acestor lucruri, dar copiii săracului nu vor putea să prindă gust de ele și sau le vor strica sau le vor ignora pur și simplu. Lucrul acesta l'au înțeles și marinimoșii dăruitori ai neamului nostru, cari au văzut curând că comorile aduse de ei au lipsă de păzitori buni și harnici, ca să nu ajungă în mâinile furilor, și cum ei erau puțini la număr, au alergat spre paza celor mai prețioase dintre comori, lăsând pe cele mai puțin prețioase în voia sortii.

Intre acestea din urmă au fost socotite și reuniunile de meseriași respective, cauza clasei noastre de mijloc.

Poporul român în viața lui simplă și patriarhală avea puține lipsuri de traiu, ce trebuia să și-le acopere dela meseriași și negustori. Alte năcazuri îl ardeau pe el! Trebuia să poarte procese pentru câte-o moștenire încurcată ori pentru vre-o transgresiune făptuită din poftă de câștig ori din răzbunare față de un vecin îndușmănit; să robotească ori să muncească din zori de zi până 'n cap de noapte pentru a putea face față tuturor năcazurilor, în cari s'afunda tot mai tare. În astfel de împrejurări nu se putea lipsi de pruncul lui abia răsărit, ca să-l deie pe 3—5 ani în „hazna“ altuia pentru ca să învețe o meserie, cu care neam de neamul lui nu s'a îndeletnicit. Pentruca să deie vrabia din mână pentru porumbul de pe casă, s'or fi gândit părinții noștri, după cum se gândesc încă și azi destul de mulți dintre noi.

Pentru astfel de oameni, cari în privințele priceperii rostului vieții erau încă în starea de pruncie, înființarea de reuniuni pentru meseriași și îndemnurile pentru îmbrățișarea meseriilor și negoțului, erau lucruri, pe cari ei nu le puteau înțelege și prin urmare nu le puteau sprijini.

De altă parte era lucru firesc, ca râvna militatorilor acestor porniri frumoase și folositoare să scadă în proporție cu lipsa de interes, ce o întâmpinau la toate acțiunile lor. Sunt puțini indivizi aceia, cari să știe și să poată duce lupta pentru ideale cu atâta tărie sufletească încât nesuccesele repetate să nu-i desarmeze. Partea cea mai mare a oamenilor, chiar și a acelor, cari se socotesc dintre cei aleși, sunt determinați în acțiunile lor sau de ambițiuni personale sau de interesele, fie morale fie materiale. Pe cei dintâi luptători pentru cauza clasei, care ne preocupă îi putem înșira mai bine în categoria acelor, cari au fost îndemnați la acțiunile lor din ambițiuni personale, bineînțeles nobile, căci activitatea aceasta până acum n'a putut oferi omului vre-un beneficiu material. Așa a fost în trecut, așa este încă și azi și în prezent acesta aflăm noi a doua cauză a înșirării, ce se poate constata în dezvoltarea clasei noastre de mijloc în raport cu celelalte două clase, cari compun corpul națiunii: domni sau intelectuali și pluri-

Dacă vrem să fim într'adevăr folositori unei cauze, nu-i iertat să fim ipocriți,

să ne ascundem gândurile și să nu avem curajul a le manifesta pe față. Mai înainte de toate ar trebui ca să ne dăm seama de slăbiciunile omenești și să recunoaștem franc, că fiecare om acolo va munci mai mult și mai cu izbândă, unde va avea mai mari interese de realizat. Ce i-a legat însă și-i mai leagă pe conducătorii și luptătorii cauzei clasei de mijloc, de reuniunile meseriașilor și de interesele lor? Nimic alta, decât o nobilă ambițiune de a face un bine națiunii.

Intrebați-vă cine au fost și cine sunt conducătorii reuniunilor de meseriași? Advocați, funcționari, doctori și alți intelectuali și poate la una-două oameni din tagma celor interesați. Poate-se aștepta dela aceștia mai mult, decât au făcut și fac? Socotind bine realitatea vieții, răspundem hotărît, că nu se poate.

Cu acestea am ajuns la punctul, unde putem da răspuns la întrebarea, ce rezultă din titlul pus în fruntea acestor rânduri: Cari sunt problemele clasei noastre de mijloc? Cari să fie altele, decât delăturarea cauzelor, cari împiedecă dezvoltarea mai repede a meseriașilor și negustorilor noștri. Toată râvna și puterea noastră să le îndreptăm într'acolo, ca să trezim la țaranul nostru un adevărat interes față de meșteșuguri și negoț, iar conducerea afacerilor membrilor aparținători acestei clase să o trecem treptat și cu multă chibzuință, dar să o trecem cât mai în grabă în mâinile lor proprii, căci numai ei pot avea adevăratul simț și pricepere desăvârșită pentru interesele lor. Felul și modul cum să se facă aceasta sunt numai mijloace nu probleme.

În scopul de a ajuta și noi cu ceva la ajungerea cât mai repede a acestei ținte „Românul“ a luat pentru numărul său popular o parte din programul dezvoltat, sau mai bine zis indicat de revista pentru meserii „Munca“, ce a apărut timp de doi ani în Sebeșul-săsesc dar din lipsă de sprijin a trebuit să-și sisteze apariția.

Ioan Băilă.

Politica în Ungaria

Chestia băncei austro-ungare.

Eri s'au împlinit două săptămâni de când Camera a început dezbaterile proiectului băncei și așa se vede, că discuțiile în chestia aceasta vor dura încă multă vreme.

Guvernul privește cu resignațiune haosul de vorbe, dar nu se teme sau cel puțin voiește se arăte că nu are teamă de obstrucție.

Cu prilejul dezbaterilor pe paragrafi se prevede o luptă mare contra §-lui 5 din proiectul băncei, la care, se spune, va lua parte și partidul contelui Andrassy.

În „Neue Freie Presse“ de ieri a apărut o declarație a unui membru marcant al partidului guvernamental despre dezbaterile din Cameră din care extragem următoarele:

„Azi nu mai poate fi vorba de obstrucție, sau de primejdia obstrucției. Ori dacă aceasta totuși ar urma, atunci e greșală a-se crede, că guvernul nu s'ar putea apăra contra ei. Dacă opoziția vorbește despre disolvarea Camerei sau despre aspirarea regulamentului Camerei, aceasta însemnează că guvernul trebuie să apuce calea aceasta în mișcările sale. Sunt convins, că încă nu e lipsă să

ne batem capul cu astfel de lucruri. Răbdarea este instrumentul cel mai bun, pe care guvernul îl poate aplica în situația actuală parlamentară.“

Însă nu toți aprobă starea aceea de așteptare, despre care se vorbește în „Neue Freie Presse“. Așa d. e. eri baronul Lévy Lajos a spus, în culcuarele Camerei, că dacă vorbăria asta, în chestia băncei, va mai dăinui încă multă vreme, atunci va trebui să se hotărască a se pune odată sfârșit ori aici în Cameră, ori să se apeleze la judecata țarei.

Situația croată.

Ziarele coaliției croate atacă cu multă vehemență nouii deputați croați, aleși eri pentru Camera ungară.

Ziarul „Pokret“, organul oficios al coaliției croate scrie că cu prilejul alegerii d-rului Neumann de președinte al Saborului, ministrul-președinte contele Khuen-Héderváry a spus, că Croația a ajuns iarăși în mâinile guvernului unguresc. Acum după alegerea delegaților croați d-sa ar putea exclama că: *Ungaria a ingenunchiat Croația!* De-acum în parlamentul ungar nu vor mai fi conflicte pentru pragmatica căilor ferate, scrie numitul organ, și nu se vor mai auzi plângeri contra restrângerii limbei croate, pentrucă *delegații noului Sabor vor fi ascultători.*

Către revoluție.

„Népszava“ de azi ocupându-se la loc de frunte cu cheltuielile enorme cari vor rezulta mai ales din reconstruirea armatei marine spune următoarele:

„Parlamentul primește budgetul împovărat cu sute de milioane și în numele patriei răpește din gura cerșetorilor cea din urmă bucată de pâine și îi desbracă de cea mai din urmă zdreanță.

Sarcina nouă a budgetului armatei voiesc s'o pună numai pe spatele poporului să rac și supt de boale.

Să învățăm dela „junkeri“-ii ungurești, cari, dacă li-se croiește dări mai mari, în raport cu averea ce o au, alungă domnitorul de pe tron.

Răsvrătirea și manifestațiile celor cari trăiesc în mizerie sunt înăbușite prin sentințe de-o asprime draconică, deși suferitorii sunt împinși de sus la răsvrătire, ba chiar spre revoluție.

Întrebăm, cine a promis votul universal, egal și secret?

Cine a spus că reforma militară va fi pusă la dezbateri numai după rezolvarea votului universal?

Cine a spus, că și poporul va avea drept a se pronunța să se dea sute de milioane pentru armată?

Toate acestea le-am cetit din două mesaje de tron, și din două vorbiri de program ministeriale. Voim, ca mesajul de tron să nu fie o colecție de minciuni și vorbirile de program ale miniștrilor-președinți să nu fie înșelăciuni ordinare.

Toate sarcinile acestui buget vor fi puse pe spatele poporului sărac, care în cazul acesta sau va trebui să părăsească țara, sau prin revoluție să-și schimbe soarta“.

ȘOBOLANII

Șobolani muncitori industriali. Acum o sută de ani un Francez, prins în război și aflându-se în Anglia, a născocit o jucărie într'un sul de lemn, avea un guzgan; mișcările guzganului făceau să se învârtă o roată. Inginerul Hatton a întrebuițat jucăria la tors și cu doi guzgani a făcut în 5 săptămâni 3350 de fire lungi de 625 mm. Cheltuiala cu guzganul era de 8 lei pe an; deci foarte mică. Hatton s'a hotărît să înființeze o fabrică și cumpără 15.000 de guzgani; dar a murit înainte de a-și pune planul în lucrare.

Pe urmă, întrebuițarea aburului, a luat pâinea din gura șobolanilor.

CORESPONDENȚE DIN ȚARĂ

In chestia extraselor în limba ungară

Prîmim următoarea scrisoare:

Onorată Redacțiune,

Știrea cetită în revista „Cultura creștină”, Nr. 1 și reproducă în Nr. 3 al ziarului „Românul”, despre abuzul unor fețe bisericești, cu introducerea limbii maghiare cu voia în propria lor biserică, trebuie să indigneze pe tot românul de bine, întâmpluse aceea chiar și în dieceza Gherlei!

Să zice, că acolo cutare protopop e obișnuit a estradat estase matriculări în limba maghiară. Cazuri analoage avem și mai aproape de noi.

În zilele trecute mi-a venit la îndemână un asemenea estras de botez tipărit și estradat din Tămășești, dieceza Aradului! Oare înalta lui — Autoritate bisericească are cunoștință și cu a ei învoire să comit atari nelegiuiri?

Nu-i bine ca noi se deschidem porțile ca să intre calul, de oarece nu-l vom putea scoate!

E destul dacă cei ce de veacuri ne țin în cătușă se vără, prin toate crepăturile, cu lege, și fără lege, iarăși de ei făcută în sanctuarul limbii noastre ca se ni-o răpiască.

Să vede doară că dela ministru până la cărțașul satului, nu sânt puși ca să ne oblăduiască și servească, ci sânt conjurați ca prin maghiarizare să ne nimicească.

Ne ajunge nouă traiul cu micii slujbași cu notărășii cu cari suntem în zilnică corespondență șicanându-ne cu cale și fără cale. Ba sânt unii între d-lor cari din acte pur bisericești fac acte politice.

Din experiență vorbesc. În una din lunile anului trecut, un credincios dintr'o „filie” mi-se plânge că notarul cu antistia comunală deși și-a achitat toate dările mai pretind dela el spese de cult 20 cor.

Văzând libelul în care era tras „cârtonțul”, linia de achitare, am recercat în scris pe notarul în cauză, dar fără de a-mi răspunde, străpune actul meu oficios fibirăului cu observarea că pe lângă aceea că e scris în românește am „agitat” (felbujogatott) la neșolvire pe contribuent. Urmarea a fost că fibirăul, pe o altă cale ascultându-mă, a constatat adevărul!

Și de oare ce am mai multe parohii filiale, cu ocaziunea recensământului din ast an, cu tot respectul convenit am recercat primăriile com. respective ca, să-mi notifice numărul sufletelor de confesiunea mea rezultat din conscrierea generală.

Dintre toate însă câte au dat auz recercării mele, numai una s'a ales ca și o oaie rîioasă, răspunzându-mi precum urmează:

„F. évi 5 szám román nyelvű megkeresésére értesitem, hogy Magyarországon a hivatalos nyelv a magyar lévén a hatóságok és hivatalok egymás közte megkeresése is csak azon történhet”. Numele notarului scriitor nu-l mai amintesc, de oare ce nu merită să figureze pe hârtie românească, deși românii l'au ales și-i dau pânea de toate zilele firear el chiar și dintre neofiiiți pițulași.

Zăbraniu, la 23 Ianuarie n. 1911.

Un preot.

Parlamentul ungar.

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 26 Ianuarie.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează Berzeviczy Albert.

Președintele anunță, că deputatul Incze Domokos cere un concediu de trei săptămâni.

Majoritatea îi votează concediul cerut.

Chestia băncei.

Ivanka Imre: Spune, că numai prin banca independentă se poate asigura independența țării.

Din punct de vedere economic este în contra băncei comune, care fiind condusă de austriaci, slujbașii ei, firește, vor trebui să încline spre austriaci.

Declară, că nu primește proiectul ministrului.

Szterényi József: Polemisează cu vorbirea lui Hegedüs Loránt, apoi ia apărarea fostului guvern coalitționist.

Introducerea tarifului vamal autonom, ar fi vătămat interesele cele mai vitale ale țării. Precum nici azi nu s'ar putea introduce banca independentă fără oarecari sguduirii, tot așa nici în pactul coaliției nu s'ar fi putut stabili cu inimă liniștită barierele de vamă. Arată deosebirea dintre pactul Széll-Körber și pactul din 1907. Acesta a fost primul tarif pe care noi l-am prezentat ca tarif autonom unguresc. Face cunoscut paragraf de paragraf pactul dela 1907 și între succesele obținute amintește și acordul făcut în chestia cerșitorilor.

Ca rezultat al pactului dela 1907 amintesc, că la congresul din urmă din Roma poșta ungurească a fost socotită deosebită de a Austriei.

Se impută coaliției, că a introdus scutirea de dare a Societății de navigațiune ungurească, dar aceia, cari afirmă aceasta uită să spună, că scutirea aceasta a fost cuprinsă și în pactul Körber.

Coaliția ar fi putut să pună în desbatere chestia plăților în numerar sub condițiunea de a consimți la prelungirea privilegiului băncei, dar n'a făcut-o deoarece ea, coaliția, ținea mult la banca independentă, care era punctul cel mai cardinal al programului său.

Declară că primește proiectul ministrului.

Din România

Scrisori din București

— Dizolvarea Parlamentului — În vederea nouilor alegeri — Inamovibilitatea funcționarilor — Cazul dela ministerul instrucției — Stabilitatea dela direcția teatrului —

București, 11 Ianuarie st. v. 1911.

Camerile au fost dizolvate eri. D. P. P. Carp, președintele consiliului de miniștri, a citit decretul de dizolvare. Cu glasul tăragănat și limpede, bătrânul prim-ministru a rostit sentința de osândă a vechiului parlament. Și din privirea sa ironică, din accentele sale ce păreau sarcastice, se desprindea par'că toată mulțumirea omului care, după ce atâta vreme a fost tiranizat de o majoritate vrăjmașe, acum are putere de a... *trimitte la urma lor* pe membrii acestei majorități.

Nouile alegeri pentru Cameră și Senat vor începe la 16 Februarie. Până atunci va fi timp destul ca fiecare cetățean să-și stabilească principiile și să-și plaseze simpatiile cele mai rentabile. Fiindcă țara românească face parte încă din acea categorie de țări, în cari guvernele sunt în tocmai ca societățile de asigurare: nu pot lucra fără capitalul celorce vor să fie asigurați. Și mulți sunt aceia, cari umblă după asigurări guvernamentale la noi, — cași în Ungaria de altfel, cași în multe alte țări din Europa civilizată.

De aceia, se crede că, cu tot cartelul intervenit sau pe cale de a interveni între conservatori-democrați și liberali, e mai mult ca sigur, că guvernul d-lui Carp va isbuti să-și asigure o majoritate parlamentară cu care să poată governa.

Cât? Nu se știe. Liberalii spun: *un an cel mult*. Conservatorii-democrați nu-i prorocesc mai mult de trei luni. Să nu

uităm însă, că în asemenea cazuri prorocirile totdeauna au dat loc la desamăgiri.

De altfel, succesele categorice pe cari conservatorii le-au obținut la alegerile comunale din Constanța, Giurgiu și Sulina promit multe surprize și dau o elocvență desmințire celor cari începuseră să se îndoiască despre nealteratul guvernamentalism al țării noastre.

Da, România e totdeauna guvernamentală. Cu toate acestea, având în vedere opoziția puternică ce se pregătește, e de prevăzut, că o luptă aprigă se va deslănțui cu prilejul alegerilor parlamentare.

*

Nu e departe încă vremea, când schimbările de guverne nu însemnau la noi decât: schimbarea oamenilor. Alți miniștri, alți prefecți, alți primari, alți ușieri, alți comisari, alți spectatori grațiuți la teatru și atâta tot. Acesta era tot decorul, aceasta toată comedia schimbărilor de regim în România.

Dela o vreme însă s'a admis o stabilitate binefăcătoare în cele mai multe slujbe importante. Și încet-încet vom ajunge la inamovibilitatea tuturor acelor slujbași, ale căror funcțiuni au nevoie în primul rând de *continuitate* spre a putea prospera.

Așa, de pildă, azi avem inamovibili magistrații, profesorii, ofițerii de poliție și atâți alți funcționari și oficianți de seamă. Guvernul liberal a voit ca să asigure stabilitatea și funcționarilor superiori dela ministerul de instrucție. Această inamovibilitate n'a fost respectată de noul guvern.

De ce? Pentru că, — spun conservatorii — atunci când un guvern vrea să numească funcționari inamovibili nu trebuie să și-i aleagă din primele rânduri ale propriilor săi militanți. Profesorii numiți de d. Haret în slujbele de inspectori și directori sunt oameni culți și capabili; nimeni nu poate uita însă că în primul rând d-lor sunt liberali, luptători liberali, cari au dat și au primit lovituri dela actualii guvernanți și cari deci nu vor putea avea legături de obiectivitate cu noii lor superiori.

Dar afară de asta funcționarii superiori ai ministerului de instrucție erau profesori în funcțiune. Azi, cum se poate să fie cine-va inamovibil și la catedra și la minister? Un singur om nu poate reclama două inamovibilități.

Cam acestea sunt motivele, pentru cari noul ministru de instrucție a suspendat inamovibilitatea funcționarilor-profesori dela ministerul de instrucție.

*

Aceasta nu însemnează însă, că noul guvern este contra stabilității funcționarilor. Din potrivă. Unde a putut noul guvern, a căutat chiar să creeze noi stabilități. Așa, de pildă, directorul Teatrului Național din București, care până acum se schimba odată cu guvernele, de data aceasta rămâne la postul său. Desigur însă că la crearea acestei stabilități a contribuit nu numai interesul d-lui C. C. Anghel pentru prosperarea primei noastre scene cât și capacitatea și munca bogată în roș și în alb, de cari d. Pompiliu Eliade, profesor universitar și director general al teatrelor a dat dovadă, de când se află în fruntea acestei instituții.

Ori cum ar fi, un lucru e sigur: din stabilitatea pe care d. Arion o crează azi la teatru, arta noastră dramatică nu va avea decât de câștigat, cu atât mai mult cu cât acela cu care se inaugurează această stabilitate este un om de cultura, competența și gustul dlui Pomipiliu Eliade, sub a cărui direcțiune Teatrul Național din București a realizat cele mai strălucite succese atât morale cât și materiale.

Geloși de favoarea acordată Teatrului Național din București, artiștii Teatrului Național din Iași au înaintat și ei o petiție ministrului de instrucție, prin care cer ca nici directorul lor să nu fie schimbat.

După cum se știe, director al Teatrului Național din Iași este d. M. Sadoveanu, marele nostru prozator.

Se crede că nici d. Sadoveanu nu va fi înlocuit.

Litere —

— Arte —

— Petreceri

POEZIA POPULARĂ.

*Foae verde și-un dudău,
Am auzit mândro eu
Că mâneta-i pare rău
Că te iubesc mândră eu.
Spune-i mândro mâneta
Să 'ngrădească grădina
Tot cu lîn și cu pelin
Mai mult să nu ne 'ntălmim,
Fără Sâmbăta odată
Dumineca ziua toată
Dumineca 'n sărbători
Și sara la șezători.*

*Păsărică de pe munte
Am auzit că ști multe,
De știi multe hai mă'nvață
C'o să mor cu doru-'n brate,
De știi multe hai și-mi spune
Că mă duce doru 'n lume.*

*Dacă s'ar vinde doru
M'ași duce'n târg cu dânsu,
Și l'ași da pe ce l'ași da
Numai ca să pot scăpa.
Fugi dorule dela mine
N'am făcut contract cu tine,
Și contract de a-și fi făcut
Am fost beat și n'am știut.*

*Dorul meu și cu-al mândrii
De l-ași putea răsădi
Eu la toamnă l-ași cosi
Și sub cap așterne-l-ași
Toată iarna dormi-ași
Făr' de grije drăgălaș.*

*Doruleț muet în jele
Du-te răvaș mândrii mele
Și întreab-o de mai sunt
Tot acelaș voinic sfânt;
Dac'o spune că's așa
Mângăi-o cum ai putea,
De-o spunea că-s uitărit
Doruleț nenorocit
Fă-te dor sălbătăcit,
Intră 'n inimă la ea.
S'o rănești cum ai putea
Și s'o muști pân' o fi pa!*

*Foicică samulastră
Se mărită Leana noastră.
Se mărită și ne lasă
Cu inima friptă, arsă.
Leano nu te mărita
Că om plânge și-om ofta,
Leano nu te mărita*

*Că 'nflorește tămăioara
Și n'are cine-o purta,
Și-o să plece cântecul
Din gura voinicului
Și-o să moară pe vâlcea
Dorul și cu dragostea.*

Reuniunea română de cântări din Năsăud, aranjază o producțiune muzicală — teatrală, pentru seara de Sâmbătă 28 Ianuarie a. c. st. n. în sala de gimnastică a gimnaziului din localitate. O parte a venitului curat este destinată în favorul „fondului pentru procurarea unei scene teatrale“.

Doamnele sunt rugate a se prezenta după putință în costume românești. Iată programul acestei serbări: *Cântecul Cio-cârlei*, de Mendelssohn pentru cor mixt. *Sărmană frunză și Rămăi sănătoasă*, de Dima, pentru cor mixt. *Vânătorul* de F. Mendelssohn, pentru cor mixt. *Foae verde tămăiță și Pentru mândra mea Ileană* de de A. Bena pentru cor mixt. *Două piese* executate la pian de d-ra Tincuța Popu.

După acestea vor urma două piese teatrale: 1. *Poetul sărac*, dramă de A. Kotzebue tradusă de A. Bena, interpretată de d-șoarele M. Simon, S. Popu și d-nii A. Bena, V. Motogna. 2. *Curiozitate femeiască*, comedie localizată de M. Baiulescu, interpretată de d-șoarele V. Grivose, M. Mazanec, I. Ailipan și de d-nii V. Motogna, I. Pop, H. Avram. În urmă va fi dans. Inceputul la 7¹/₂ ore seara. Prețul de intrare pentru o persoană 1 cor. 60 fileri.

Concertul cu teatru din Radna. Corul țaranilor români din Radna a aranjat în ziua de Sf. Botez o petrecere populară cu cântări și teatru.

O frumoasă cunună de fete și feciori, ca în povești, în mijloc cu dascălul lor Traian Givulescu, ne-a dat cele mai frumoase senzații, prin vraja doinelor lor, cântate cu acea căldură, cum numai Românul știe să cânte.

A fost o nouă manifestație — ca multe altele — de dragostea, cu care feciorii și fetele Radna îmbrățosează tot ce-i frumos și scump din pentru ei: neam, limbă și lege, — o nouă manifestație a hărniciei nemaipomenite și mai presus de toate a inteligenței lor. A fost o seară fericită pentru satul întreg.

Asistența a rămas adânc mișcată, când de după culisele scenei apăreau fetele și feciorii, interpretând cu adevărată artă: „Ura și dragoste“ se urzesc atâtea scene frumoase din viața plină de farmec dela sate. Faptele aleargă înaintea privirilor, lăsând în inimi sămânța sufletească a învățaturii, ducând sufletele la altarul frumosului și binelui, unde glasul părintelui Sinesie răsună grav: „Vecinic și nestrămutat rămâne adevărul, că: ura e diavolul, iar dragostea e Dumnezeu“ (din ură și dragoste).

Succesul a fost desăvârșit, protopopul P. Giulescu, mișcat de atâtea frumuseți, a oprit fetele și feciorii pe scenă și le-a talmăcit fericirea, ce li s'a dat ascultătorilor să vadă în seara aceea. îndemnându-i, ca întotdeauna să iubească cântarea și arta românească. A răspuns frumos tânărul candidat de preot Vasile Groza, prin rostul cărui, tineretul promite aceleași zel și aceeași dragostea ca și până aci.

Succesul material a fost asemenea foarte, mulțumitor. A rămas un venit curat de 280 cor., care se întrebuințează pentru scopuri culturale.

La această serbare au suprasolvit următorii domni, cărora le mulțumim pentru ajutorul mărinimos:

Dr. Ioan Ursu, avocat 3 cor., dr. Vasile Avramescu, adv. 6 cor., Procopiu Giulescu, protopop, 3 cor., Petru Popovici, jude reg, 1 cor., dr. Eugen Beleş, adv. 6 cor., Vasile Groza, cand de preot 2 cor., George Iuga, jude primar, 1 cor., Florian Roxin, paroh, Lipova 1 cor., Ni-

colae Pani alui Filip 1.80 cor., N. Beleş, student med. 1.90 cor., Nicola Popa, comerciant, 1.40 cor., Blasiu Codrean, inv. pensionat 40 fil. Trifon Ghilezan, cand. de adv. 1.40 cor., Bodnár Lajos, 1.40 cor., Horea Thomas, contabil 1.40 cor.
Epitropia corului.

ANECDOTE NAȚIONALE

Cuza și Caporalul.

După 11 Februarie 1866, Cuza era prizonierul conspiratorilor, cari de la casa lui Cio-cârlan, unde a dormit o noapte, l'au dus pe Vodă în birje și sub paza unor negustori ce aveau revolvere încărcate în mâini, tocmai la Palatul de la Cotroceni, unde avea să stea până la plecarea lui din țară.

După instalarea lui aci, negustorii au plecat, lăsând pe Cuza în paza soldaților de gardă de la Palat. Caporalul gardei Alexandru Laurian se înfățișă înaintea fostului Domnitor saluându-l cu mult respect:

— Să trăiți Măria Ta?
— Nu mai sunt Domn!
— Dar de ce Măria Ta?
— Mi-am dat demisia... Dar cum te chiami pe mata, caporal?

— Laurian, Măria Ta!
— Nu-i fi băiatul profesorului Treboniu Laurianu?

— Ba, da.
— Imi pare rău de voi... Eu o să plec din țară și voi pierdeți un protector. Pe tatăl tău eu l'am adus în București la Universitate...

Apoi Cuza rugă pe caporalul Laurian să trimită p'un soldat în oraș, ca să-i cumpere icre negre, pateuri, și altele d'ale mâncărei, precum și vin.

Caporalul Laurian spre a servi mai bine pe Vodă, pe care-l adora, dete fuga chiar el în persoană și-i târgui lucruri bune.

Auzind revoluționarii acest fapt, au dat în judecata tribunalelor militare pe Laurian pentru c'a părăsit postul.

Tribunalul militar însă l-a achitat pentru motivul invocat de apărătorul Papiu Ilarian care a spus, că acuzatul caporal Laurian era dator s'asculte ordinul Domnitorului față de care depusese jurământ de credință, jurământ ce nu era încă desființat.

Senzație diplomatică.

Guvernul Franciei are azi în mâni un plan strategic, care arată cu deamănuntul cum s'ar putea năvăli cu oaste asupra Franciei, trecând peste hotarele Belgiei. E lucru știut, că micul Regat belgian este declarat de neutral, — care neutralitate se garantează prin tratate între marile puteri europene. Rezimată pe acestea, Franția n'a aflat de lipsă să-și întărească cu cetăți și fortificațiuni hotarele sale față cu Belgia.

Se mâniase însă odată Leopold al II-lea, răposatul rege belgian pe guvernul francez, pentru că-i făcea necazuri Statului Congo, unde era regele Leopold interesat cu multe zeci de milioane din averea sa privată, și în mânia-i oarbă era gata, ca el însuși să-și lase țara sa ca drum liber pentru oștiri vrăsmășe. Că prin asta el, Regele, trăda un drept mare al țării sale, neutralitatea Belgiei, nu-i păsa. În mânie adecă și regii fac nebunii.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Agricultură. — Industrie. — Comerț

Iarăș o ramură de comerț

care ne scapă

— Odinioară și acum — Comerțul de pescărie —

Te doare sufletul văzând cu ochii cum alte neamuri conlocuitoare cu noi pe această bucată de pământ, fără altă pregătire specială sau niscaiva calități mai deosebite ca ale noastre, prosperează pe măsură ce trece vremea, cucerind tot mai mult terenuri nouă de producție, noi surse de îmbogățire. Numai noi, parcă-i un făcut, le perdem și pe-acelea, pe cari până mai câțiva ani eram absolut stăpâni, numai noi ni-le disputam.

Să luăm, spre pildă, piața Brașovului. Trăiesc încă și astăzi mulți dintre aceia, cari pot mărturisi în toată francheța cugețului lor, cum pe această piață în măsură mare comerțul de mai toate categoriile se afla în mâini românești.

Cine nu-și aduce aminte de marile magazine de fierărie și celelalte ale firmei Frații Stănescu, care ființa de mai multe decenii, și altele, atât de solide și atât de bine reputeate?

Dar mai cu seamă în coloniale și delicate, Românii își făcuseră o adevărată specialitate. În lipscănie, mărchitanie etc., erau neîntrețuți.

În comerț erau investite capitaluri românești considerabile, din el își scoteau viața o legiune întreagă de Români; iar vestea de pricepuți și iscusii în ale comerțului mersese departe în largul țării.

Vieța se părea atunci mai ușoară, căci timpul era întrebuițat muncind, iar munca producea.

Pe-acele vremuri, de frumoasă aducere aminte, orașul abunda de vieță românească tot mai manifestată, căci timpul întrebuițat bine, muncind aducea bani, iar banul câștigat prin muncă aducea îmbelșugare.

Dar vai. Aceasta nu ținu mult. Firme ce se credeau mai statornice și mai solide ca și o stâncă, încep să se clatine și una câte una firmele românești se prăbușesc, dispar, iar locul lor pe piață îl iau firmele străine, firmele ovreești și săsești. Mai rămăsese comerțul de măcelărie în care și astăzi firmele românești sunt destul de bine și solid reprezentate, și întreg comerțul de pescărie.

De cel dintâiu n'am să mă ocup aci, că acolo, se vede, românul e mai abil și deci mai greu de învins. Deci în cele ce urmează mă voi referi numai la cel de al doilea.

Comerțul de pescărie îl exercitau Românii brașoveni încă din cele mai îndepărtate vremuri nu numai pe piața Brașovului, după cum se va vedea mai jos, dar ei acaparaseră cu acest fel de comerț aproape toate piețele Ardealului, ba îmi aduc aminte că ei aduceau pește până și chiar aici în Arad.

La târguri mari, de țară, ei brăzdau cu căruțele lor în lung și în lat toată țara Ardealului, deși desfăceau marfa. Deci se resimțiau piețele Sibiiului, Făgărașului, Sighișoarei, Mediașului, ba până la Oră-

știe, la Vinț și cele de multeori și la Deva răsuna târgul de gura lor din șatrele ce le întindeau pentru desfacerea peștelui. Numai vorbesc de Alba-Iulia, Aiud, Zlagna și Abrud, unde înființau chiar depozite permanente.

Li-se dusesse vestea și peștele de Brașov era căutat pretutindenea. Publicul românesc, în special sătenii, era din două părți câștigat: mânca pește bun și ieftin. Câștigul ce rezulta din vânzare, mult-puțin cât da D-zeu, intra în pungii românești, îmbogățind pe Români.

O mulțime de familii trăiau după urma acestui comerț și îmbelșugarea înveselia casa lor.

La rândul său, Statul câștiga și el de pe urma acestui comerț, căci peștele adus din România, era supus la trecerea peste hotar, la taxa de vamă, pe care Statul o incasa regulat.

Acum, acest comerț atât de înfloritor odinioară a început să decadă, piețele au început să se resimță și ele, iar rezultatul îl vedem cu toții: scumpirea peștelui. Ceeace altă dată era un aliment lesnicios și de toate zilele al claselor noastre muncitoare, a ajuns un articol de lux, numai de sărbători mari.

Astfel și acest soi de comercianți Români, au început de o bucată de vreme să scapete, încât astăzi dintr'o falangă numeroasă și puternică, atât de înfloritoare în trecut, de-abia de-a mai rămas doi-trei în tot Brașovul, între cari singur Ion N. Bidu, mai poate ține piept convenției străine, cutreerând ca și mai 'nainte târgurile Ardealului, ca să-și desfacă marfa. Ar trebui făcut ceva, pentru D-zeu!, în această privință, nu să ne pomenim într'o bună dimineată scoși definitiv, ca și de pe celelalte și de pe piața pescăriei.

Sunt în Brașov mulți, din cei-ce s'au îndeletnicit cu acest comerț, cari s'or pune în mod serios pe treabă, dar le lipsesc mijloacele bănești. Dacă s'ar discuta chestia, s'ar găsi poate cumva mijlocul de a li-se veni într'ajutor, punându-li-se la dispoziție fonduri, sau deschizându-li-se oarecare credit la vr'o bancă de-a noastră bunăoară, bineînțeles sub luare de garanție pozitivă, pentru sumele cu cari sub o formă sau alta ar fi ajutați.

Oamenii noștri cu focul sacru al dragostei către propășirea pe orice cale a poporului nostru, băncile noastre cari poate și ar lărgi cercul activității de până acum, dacă s'ar gândi, cred, asupra acestei nenorociri stări de lucruri, ar găsi poate calea mântuitoare.

Să nădăjduim, că acest mic ecou va fi începutul salvării!

Insemnătatea băncilor sătești pentru poporul dela sate

Poporul nostru durere, e cât să poate de sărac. Acest lucru de altminter nu-l pune nimeni la îndoială.

Se poate închipui un popor mai sărac ca acela, care într'o comună de 3—4 sute de familii, nu e în stare să-și plătească un dascăl, care să-i învețe băeții a scrie și ceti?

Cauzele sărăciei sunt multe. În unele ținuturi le-au luat domniii pășunatele așa, că nu mai pot ținea vite ca altă dată. În alte părți i-a dus la sapă de lemn comasațiile nedrepte. Iar în multe părți țărani noștri sunt atât de rămași în urmă cu ale economiei, încât nu știu cultivati nici legumele trebuincioase pentru dânșii, necum să mai producă și pentru piață cum le-ar sta bine.

Bulgarii, poate în Europa n'au aflat un loc mai bun pentru vânzarea produselor lor, ca printre Românii din Ardeal. Eu am văzut, nu odată în piața Blajului, Bălgăradului, Aiudului, Româncea cumpărând fasole verde, castraveți, ceapă și alte zarzavaturi dela Bulgari. Am întrebat: Păi lele dragă, d-voastră nu aveți grădină de legumi? Ni-au răspuns: Ba avem da nu știu ce ie, că la noi nu se fac așa bine.

Sminteala cea mai mare, care contribuie la sărăcia țaranului e, că Românul nostru absolut nu-și știe împărți banul și nu-l știe cruța. Aci cred eu, că s'ar putea ajuta foarte mult, dacă am introduce și noi pe la satele noastre așa numitele „bănci sătești“, care în forma cum sunt sistematizate la toate neamurile din Europa, dar mai ales cum sunt în Germania, nu sunt altceva decât un fel de tutori financiari ai tuturor sătenilor respective ale tuturor membrilor ce formează banca sătească.

Ca să se vadă mai limpede rolul economic ale băncilor sătești las să urmeze câteva pilde pe cari le vedem zilnic la țărani noștri: Micii economi foarte adesea ajung în lipsă bănească în timpuri, când absolut n'au pe ce face e bani. Cum se ajută? Sau recurg la cutare cămătar sau își vând produse economice pentru un preț cu batjocură, înainte de a le fi adunat de pe câmp.

Dacă nu succede nici una, nici alta, merge la banca din oraș. Acesta ar fi lucru cel mai bun, dacă țaranul nostru ar avea împărțeala banului. Băncile și în special băncile românești nu s'au dat cazuri să fi tras pe nimenea pe sfoară. Țaranul însă nu-și alege banca. Dânsul merge unde e mai aproape și unde se dau banii mai lute.

La banca din oraș dă însă de alt năcaz. Românul nostru ar avea lipsă numai de 11 zloți și câți-va creștari și peste trei săptămâni, când vine târgul cutare i ar putea plăti. Banca însă nu-l poate servi în felul acesta. De aci trebuie să ia o sumă rotundă, să zicem o sută și să-și plătească camăta pe 6 sau cel puțin pe 3 luni înainte.

Nu-i vorbă aceasta nu-l supără pe Român. Dânsul e încă vesel, că poate lua mai mult. Mai trebuie, ba cizme noi la muiere, ba un pieptariu cu ciucuri de mătăsă, ba o șurță cu flori la fata cea mai mare. Bani se duc și ba-dea, care avea lipsă și ar fi dorit să împrumute numai 11 zloți, se trezește cu o datorie de o sută. Când e la plată merge mai greu. Românul face cam rar sute, de cumva nu-și vinde din moșie ori boii din jug.

Altcum merge treaba la banca sătească. Aci fiecare țaran din comună, respectiv fie care membru își are coala sa (un fel de cont curent). De aci poate împrumuta 10, 15, 40 cor. De plătit poate plăti tot crișerește. Azi 10 cor. peste 2 săptămâni alte 10 cor. Așa, că țaranul își plătește datoria fără să simtă greutate.

Băncile sătești acordă și împrumuturi mari. Dar cum? Direcțiunea băncii, care de altcum cunoaște împrejurările fiecărui țaran, ia un fel de protocol cu respectivul însemnând: Ce vrea să facă cu banii. În câți ani crede, că își va putea plăti datoria. Cam în ce rate crede, că va putea face plățirea. Și debitorul trebuie să se fie de înțelesul avut la acordarea împrumutului, altcum își perde omenia, ba e amenințat în virtutea statutelor de a-și pierde dreptul de membru. * Bine înțeles, banca totdeauna e cu consi-

* Băncile sătești acordă împrumuturi numai la membri. Cvotele însă sunt de tot mici așa, că și cel mai sărac țaran poate să se facă membru. O singură condiție se recere, pentruca cineva să poată deveni membru: să fie om de omenie. Beutorii, cărțașii sau oamenii pătați, nu pot fi membri, chiar și dacă ar fi în stare bună.

derare la anumite împrejurări, cari l-ar putea împedeca pe debitor dela plățirea regulată, așa de pildă un an rău, pagubă în vite ori vr'o altă pacoste la casă.

Băncile populare nu numai acordă împrumuturi pe lângă condițiile cele mai ușoare, ci totodată primesc și bani spre fructificare începând dela sumele cele mai mici. Așa, că țăranul nostru poate să-și depue la bancă, creștărașii ce vrea să-și aibă la zilele negre, iar nu să-și așeze la grindă, ori în vr'o ulcică, ori să-și îngroape sub vatră. La băncile sătești din *Dania* se conduce un protocol anume pentru depuneri mici. Ba, mai mult. Comptabilul, ori une-ori vre-un membru din direcție umblă din casă în casă adunând depuneri cât de mici (10, 20, 50 bani), nu numai dela membri, ci și dela băieții mai mici, ori dela servitori și servitoare. Pe băieții, cari fac depuneri dese, îi laudă oficiantul de bancă, ba une-ori îi chiar și premiază. Prin ce băieții se dedau de mici la cruțare și economie.

Uneori se întâmplă, că țăranul ajunge la parale și deocamdată nu-i bagă în nimica d. e. și-a vândut boii toamna și nu-și mai ia alții până la primăvară.

Ce face cu banii? Li duce să-și depue la bancă la oraș? Ba! E prea departe și apoi nici nu prea știe cum merge treaba asta. Li așază frumușel într'o cârpă și îi pune în fundul lăzii, ori la grindă. Adevărat, că în ladă ori la grindă stau ei bine, dar uneori mai capătă banii și picioare. Mai e câte un vecin lung la degete ori mai știi, poate și la careva de ai casii i-se face poftă. Banu-i lucru dracului. De câte ori nu se întâmplă, că-i arde casa bietului țăran și pe lângă bucate, haine și alte multe îi mai ard și boii, cari sunt la grindă ori în fundul lăzii.

Dacă țăranul are bancă sătească inaintea nasului banca la care chiar și dânsul încă e membru, de sine se înțelege, că Românul cu fală își depune banii la bancă, unde pe lângă că-i stau banii la loc sigur, îi mai aduc și dobândă.

Eu cred, că folosul și însemnătatea băncilor sătești, precum și a altor tovărășii de felul acesta, nu-l pune nimeni la îndoială. Și când ne uităm la popoarele din jurul nostru și vedem, cât de mult au făcut conducătorii poporului pentru frații lor și cât de puțin am făcut noi, ar trebui să ne fie oare-cum rușine. Mai ales, că la noi conducătorii, cu mici excepții, se trag direct din popor și ca atari îi cunosc mizeriile și neajunsurile și totuși așa de puțin au încercat să vindece boala aceasta, care în graiul comun se numește „sărăcie”. A cui e vina? A nimănu și, a tuturor.

Lucrurile bune nu sunt prea târziu nici în eișul al unsprezecelea!

Adrian Oțoiu.

Sfaturi agronomice.

— Ce trebuie să facă agricultorul în luna Ianuarie —

Plugăria. În multe părți ale țării, timpul îndreptându-se spre bine în această lună, pământul s'a putut svânta de prea multa umezeală înmagazinată în lunile Noemvrie și Decemvrie, încât agricultorii pot să înceapă nu numai arături pentru semănăturile de primăvară, ci chiar semănătura de ovăz se poate face în arăturile făcute din toamnă.

Ca să se poată face astfel de lucrări în bune condițiuni, trebuie îngrijit ca plugul să fie în bună stare.

În grădina de legume, se sapă pământul pentru a doua oară și se pot face și răzoarele.

Vacile de lapte, ca și cele cari fată, trebuiesc bine nutrite cu rădăcini de sfeclă, morcovi, precum și cartofi fierți, amestecați cu paie sau fân tocat și cu grăunțe urluite.

Viteilor, în timpul iernei trebuie să li-se dea îndestulă hrană, ca creșterea lor să nu întârzie, din lipsa de hrană, fiindcă numai printr'o bună îngrijire și o bună hrană, orice rasă de vite se pot îmbunătăți din ce în ce mai mult.

Ingrășarea vitelor. — Toate vitele, ca bou, vaca și bivoul care nu se mai pot întrebuința la munca câmpului, în această lună se pun la îngrășat, care nu trebuie să treacă peste 3 luni.

Dacă vreți să îngrășați vitele mai ușor, trebuie să le alegeți așa: să aibă capul mic, fruntea lată, căutătură blândă, gâtul subțire, scurt și fără bărbie, grebă-nul să fie mic, piept lat, genunchii subțiri, șoldurile mari și coada subțire, părul des și moale, piele subțire și oasele mici.

În grajd, vitele au trebuință de liniște, de căldură plăcută, de întineric și o bună îngrijire grăbește îngrășarea; așternutul de paie să fie gros și uscat.

Hrana ce se dă vitelor, trebuie să se dea îndestulă și la ora hotărâtă. Influența nutririi este cu atât mai puternică, cu cât animalele sunt mai tinere. Borhoturile cele mai bune sunt cele provenite dela fabricele de bere, de rachiu, din cartofi, grâu, secară și porumb (cucuruz). Nu trebuie date borhoturile provenite dela in și cânepă, fiindcă carnea capătă un gust de mucezeală.

Sarea, care mărește pofta de mâncare și care ajută mistuirea și asimilarea părților hrănitoare, trebuie dată sub formă de drop.

Apa, care se dă de 2 ori pe zi, trebuie să fie curată și să aibă căldura de 10—12 grade centi.

În grădina de pomi. — Se culeg cu multă băgare de seamă toate cuiburile de omizi într'un coșuleț și se ard. La culesul cuiburilor de omizi, ce sunt așezate pe crăcile cele tinere ale pomilor, sub formă de inel, culegătorii trebuie să fie cu multă băgare de seamă.

Dacă la noi se prăpădesc cea mai mare parte din pomii roditori de toate vârstele, aceasta se datorește milioanele de omizi, cari se hrănesc cu foile acestor pomi. Se poate continua cu sădirea pomilor roditori, cu sădirea de viță altoită, etc., etc.

Tăiatul altoilor. — Crăcuțele sau ramurile cele mai bune pentru altoi, sunt cele crescute în fața soarelui și spre vârful pomului. După ce s'a tăiat, se leagă cu teiu și se păstrează în pivniță în nisip până primăvara, când începe altoitul. Dacă n'avem pivniță, se îngroapă în pământ în dosul unui bordeiu spre mează noapte. Altoii se taie numai din pomii cei tineri bine crescuți și dacă sunt de mai multe soiuri, li se leagă o tăbliță ca să nu se amestece.

Când se culeg omizile și când se taie altoii, se pot tăia din pomi toate crăcile uscate, precum și acelea cari sunt de prisos, cum sunt acelea, cari se încrucează în coroana pomului, și crăcile date din rădăcină sau de pe tulpină fără nici o regulă, se mai pot tăia și crăcile bătrâne, cari nu mai dau rod; așa se vor întineri pomii.

Albinele. — Se caută stupii, ca nu cumva să fie atacați de șoareci, cari prăpădesc nu numai albinele ci și fagurii, fără ca albinele să se poată apăra în contra acestor dușmani atât de vătămători pentru ele.

Dragostea de cai

— Din viața și obiceiurile Dobrogenilor —

După Arabi, cred că Tătarii și Turcii din județele Constanța și Tulcea, sunt cei care iubesc caii mai mult. Îngrijirea, pe care o dă ei acestor vite, este asemănătoare cu aceia pe care o au mamele pentru copiii lor. Alegerea iepelor de prăsilă se face după multe observări întemeiate și armasarul de reproducție; bun să fie numai și este căutat chiar la o distanță de două zile. Cu modul acesta, produșii ce se nasc din aceste încrucișeri alese, sunt dintre cei mai frumoși și mai buni.

Când norocul a vrut, ca la casa unui Tătar să se nască un mânz de neam bun, atunci în toată familia e o adevărată sărbătoare. Dacă e în iarnă, eapa cu mânzul nou născut, sunt scoși din grajdul comun și aduși într'o odaie alăturată cu aceia a stăpânului casei. Aci, sub ochii și apropiata îngrijire a stăpânului, se observă ca aceste animale iubite, să nu sufere de nimic. Când mânzul a început a se împunternici binișor și zilele sunt mai dulci, eapa și mânzul sunt scoase la plimbare.

După vre-o lună sau două, când mânzul e în deplină putere și poate să fugă binișor, e dus cu mama lui la grajdul comun, unde continuă să fie tot atât de bine îngrijit de săpânii săi. Numai vorbesc, că în tot acest timp, copiii de Tătar, se alătură cu dragoste de mânzuleț, îi atarnă ciucuri colorați în coama ce abia se arată pe gâtul viitorului fugar de rasă, îl botează cu nume războinice de Selim, Soliman, sau îl numește cu drag Zefiru, ori Viforu sau Năluca, după sburdălnicia și firea pe care o are mânzul.

Sub apropiatele îngrijiri ce i-se dă animalului și sub dragostea ce i-se arată, mânzul crește în voie, bine hrănit și obișnuit să fie blând și supus.

Până la vârstă de doi ani și jumătate, ori cât de bine ar fi construit, animalul nu e supus la nici o muncă. La vârsta aceasta, Tătarul, cunoscător adânc al cailor, știe cam pentru ce fel de serviciu, ar trebui să fie destinat: pentru ham sau călărie și începe dresarea calului, pentru unul din aceste servicii.

La întâiul exercițiu, dacă animalul e destinat pentru călărie, i-se pune în spinare o greutate ușoară care e legată ușor cu o chingă. Greutatea aceasta, ține loc de șea și neînvățatul animal, cam încurcat și neobișnuit cu munca, stă în loc, întoarce capul și privește la greutatea din spinare, cearcă să o apuce cu dinții și văzând că nu reușește să se scape de ea, începe să asvârle din picioare până obosește.

Tătarul, în tot timpul acesta, îl ține de căpăstru dela distanță și îl lasă în pace. Când vede că s'a liniștit, începe să-l plimbe prin curte, în pas domol.

Tot exercițiul acesta, nu durează în prima sedință, mai mult de o jumătate de oră. Când sburdalnicul armăsar s'a obișnuit cu greutatea, atunci îi urcă în spinare, un copil ușor, care face în fie care zi plimbări cu dânsul. Lecțiunile acestea se succed până când calul, s'a deprins complet la călărie.

La ham calul neînvățat, se obișnuiește tot cu aceiași răbdare din partea stăpânului, punându-l pentru prima oară să tragă alături de un cal bătrân și liniștit. Cu mo-

dul acesta de creștere și cu dragostea pe care Turcii și Tătarii o arată pentru cai, au ajuns ca neamul acesta de oameni, să aibă cele mai frumoase produse equestre.

Mi-aduc aminte de o vizită, pe care am făcut-o unui hoga (popă turcesc) dela un sat numit pe turcește: Pazarlia, din jud. Constanța.

Era prin August. Umblam prin ținuturile acestea, atras mai mult de dorul de a înțelege rostul oamenilor din aceste părți și a vedea felul lor de vieață.

Cum ajunsesem cu călătoria mea în acest sat, și cum nu cunoșteam pe nimeni, stam sub adăpostul unui umbrar dela un han și priveam în lungul drumului. De o dată văd apropiindu-se de mine, un Turc respectabil, cu o barbă albă, ce îmi zice într'o românească cam stricată:

— Bună ziua domnu.

— Bună ziua, îi răspund eu cam încurcat și uitându-mă cam cu spaimă la el. De, ori cât de românește vorbea bătrânul, — era înainte de toate *Turc* și cum ei au fost atâtea veacuri stăpânii Românilor, — nu prea îmi venea să am toată încrederea în el.

Dar toată spaima îmi trecu ca prin farmec, când bătrânul se așază lângă mine și începu să-mi vorbească blând și frumos. — După puțin, în care timp mă descususe de neamuri și de locul de naștere, aflând că îmi trebuie o trăsură să mă ducă până la un sat apropiat, se offeri numai decât el și mă rugă foarte prietenos să merg până acasă la dânsul, ca să înhame caii.

M'am dus. — Curtea era de o curățenie exemplară. Dela un grajd din fund, văzui ieșind un fiăcău tatar, cu fața arsă de soare, cu părul creț, cu ochii vii și scântetori, cu privirea ageră, care venea înspre noi. Bătrânul hoga, îi spuse ceva în turcește. În urmă îmi explică, că flăcăul este argat la dânsul, și că i-a poruncit să puie caii. Până una alta, m'a pofțit în casă.

Îl ascultai și întrai într'o odaie, curată ca un pahar. Pat nu era în această odaie, cum nu era nici scaune, ci numai niște sofale lungi, așezate dealungul pereților. Dealături, auzeam șoapte și cum priveam curios în acea parte, Turcul foarte prietenos, îmi explică zâmbind:

— Bașca, (alături) sunt femeile, ele n'au voe, ca la voi Români să vadă străin.

Cum auzisem că Turcu te taie, când ți-ai aruncat ochii la nevasta lui, am băgat-o pe mânecă numai decât și am și întors capul dela ușa cu pricina. Mă gândeam, că cine știe ce i-se năzare Turcului și nici una nici două, te pomenești că se repede cu cuțitul la mine.

El însă bătu din palme și strigă ceva pe turcește... Urmă o tăcere de câteva minute. Cum stăteam în odaie, auzii deodată un nechezat ușor, dulce, care venea par'că de lângă mine. La acest nechezat, Turcu zâmbeste cu bucurie și spuse cu dragoste de părinte:

— O! copil al meu, vine tata la tine acum, și apoi mi-se adresă mie:

— Aide d-le, să vezi cal frumos.

M'am luat după Turc și am intrat într'o odaie curată, luminoasă, unde am văzut un cal de o frumusețe rară. Era murg. Părul scurt lucea pe el de-ți lua

văzu. Capu-l avea mic, botul subțire, de ar fi putut să bea apă dintr'un pahar, ochii, erau tăiați ca migdala și îi jucau în cap ca argintul viu, gâtul încordat ca un arc și o coamă pletoasă bătea în pieptul lui larg și puternic. — Picioarele subțiri de păreau că se frânge, le juca în loc, parcă ar fi stat pe jăratec. Am rămas uimit de atâtea frumusețe.

Când am trecut pragul unde se afla, și când și-a zărit stăpânul a scos năbădăiosul de cal un nechezat atât de puternic, că mărturisesc sincer, că de nu era Turcu pe lângă mine, — o luam la fugă de frică. În urmă, am văzut că Turcul se apropie ușor de „tovărașul lui“ cum îi spunea mângându-l și calul se făcu blând ca mielul.

— Asta cal, îmi spuse Turcul, fost tot'dauna l. la alergări. — La București câștigat 3000 franci, la Constanța 2000 franci și boer a nostru, dat la mine 5000 franci pentru el, ama eu nu vânt asta frate al meu.

Când am văzut că-i zice calului frate și că-l privește cu o dragoste de părinte, am înțeles de ce au cai frumoși și aleși. După-ce m'a cinstit cu o cafea și apă rece, am eșit afară din casă, alți doi cai, mai puțin frumoși de cât cel din lăuntru nu e vorbă, dar totuși atât de frumoși în cât să privești cu drag la dânsii, se aflau înhămați la o trăsurică ușoară. Turcul, a spus românește flăcăului, care era argat la dânsul, să scoată calul din casă la plimbare, iar el urcându-se pe capră, mă pofți să mă ȳrc.

Când a pus mâna pe hături și a îndemnat caii la drum, fugarii, cu capetele în piept, cu ochii aprinși, ce priveau în nemărginita zare, părea că vreau să rupă hăturile cari îi încătușeau și să spintece văzduhul ca o săgeată.

Hogea însă, îi domolea din vorbă, îi potrivea la mers din hături cu o dibăcie nemai pomenită, și ușurel de tot, ieșiram din sat. Dela poarta țarinei, se întindea înaintea noastră un drum neted și drept.

— Hei boier, îmi spuse Turcu, — acuma să vezi la d-ta, cum merge asta cai.

Și asmuțindu-și telegarii la drum, eu nu mai putem să disting nimic. Un vânt rece și puternic, îmi taie fața, capu îl aplecai cu frică în jos și cu mâna îmi țineam pălăria să nu mi-o ia vântul. Caii sburau într'un trap nebun. — Eu nici nu mi prea dădeam seama unde mă aflu, ci îmi părea că luat de vârtej, plutesc în văzduh... Când am simțit că sborul a încetat și privii nițel împrejur, văzui că am sosit în satul unde trebuia. — La un han m'am dat jos și mulțumindu-i Turcului de bună-tate, nu m'am putut să nu privesc uimit la cai și să-i spui hogaiei.

— Să-ți trăiască caii d-le hoga și să trăiești și d-ta. Spun drept, că în viața mea n'am făcut un drum mai plăcut și mai repede.

— Turcu, îmi mulțumi zâmbind, și învălindu-și caii cu o privire de duioasă dragoste părintească, întoarse în loc și plecă... pierzându-se într'un nour de praf.

Dobrogeanul.

INFORMAȚIUNI

De-ale noastre.

Arad, 26 Ianuarie 1911.

„Fortuna“, este numele unei bănci românești de asigurare, care s'a înființat în Sibiu. Din informațiile ce le avem, subscrierea acțiunilor la această bancă de asigurare continuă cu mult interes din toate părțile. Necesitatea acestei bănci este de înalt ordin economic românesc. Pentru orientarea celor interesați, extragem din prospectul de fondare următoarele lămuriri:

„Ne-am decis să punem bază unei bănci de asigurare sub numirea: „Fortuna“, institut general de asigurare, societate pe acții, numire pe care adunarea generală constituantă o poate modifica.

Prin acest institut voim să cultivăm în mod sistematic asigurările de tot felul, în prima linie însă asigurările contra focului și asigurările asupra vieții omenești. — Afară de acestea intenționăm să mai cultivăm — direct ori indirect — și asigurările contra grindinei și altor pagube elementare, precum și noul sistem de asigurare, introdus cu succes de câțiva timp în străinătate, prin cari se asigură replătierea sarcinilor hipotecare, pentru cazul când debitorii în decursul vieții lor nu ajung a le replăti. Voim toate acestea, pentru ca să deprindem poporul a-și asigura avutul și viitorul și să-i dăm puțință a ajunge cu un ceas mai curând la ușurarea marilor sarcini hipotecare, ce-i îngreuează averea.

Lucrările noastre dorim să le întemeiem în prima linie pe acele bănci din patrie, cari vor participa ca acționari, știut fiind că la noi — în împrejurările date — băncile sunt reprezentanții cei mai autorizați ai vieții economice a poporului nostru. — Aceste bănci deci dorim să fie și reprezentantele proiectatului nostru institut, căruia să-i acvireze materialul de asigurat și dela care — în schimb — ele să capete un nou isvor de venit, iar din premiile, ce le vor încassa, un nou capital pentru afacerile lor.

Natural însă, că pe lângă bănci în lucrările noastre, vom căuta și cere și sprijinul celorlalte elemente productive ale poporului nostru: private și publice. Căci scopul nostru este să întrunim la o mare acțiune comună pe toți factorii de vieață ai poporului, în mijlocul căruia vom avea să lucrăm.

Cu un astfel pe program și în vederea atator mari scopuri, proiectăm ca noul institut de asigurare să se înființeze cu un capital social de un milion cor. împărțit în 5000 de acții à K. 200 nominal. — Acțiunile vor fi pe nume și se vor răscumpăra cu valoarea lor nominală plus o taxă de fondare și organizare de 5%. La subscrierea fiecărei acții e a se plăti — pe lângă taxa de fondare și organizare — încă 10% din capital. Următoarele 20% vor avea să se plătească cel mult în 15 zile după adunarea de constituire, iar restul în rate, ce le va stabili viitoarea direcțiune a institutului, cu acea observare însă, că aceste rate nu pot fi mai mari ca 10% și în termene mai scurte de o lună. Sumele ce se vor plăti în contul acțiunilor subscrise se pot depune la oricare institut de credit și economii, care e luat între membrii „Solidarității“ asociațiune de institute financiare în Sibiu.

Institutul, ce-l proiectăm, se înființează cu sediul în Sibiu, pe timp de 100 ani, care la timpul său va putea fi prolongit din partea adunării generale. El își va putea extinde activitatea atât în țară, cât și în străinătate. Terminul ultim pentru subscrierea acțiunilor se fixează cu ziua de 31 Martie 1911. În caz de suprasubscriere, fundatorii își rezervă dreptul ori să stabilească capitalul social la o sumă mai mare ca un milion cor, ori să reducă subscrierile făcute și să numească prima direcțiune — constatătoare din 12 membri — pe timp de 3 ani“.

Indemnăm pe toți Români, atât pentru propriul lor folos cât mai cu seamă pentru acel al dezvoltării și propășirii economice a neamului nostru să subscrie la această bancă.

Diferendul dintre domnii Iosif Sterca-Șuluțiu și dr. Ioan Lupăș. Suntem informați, că în ședința sa din urmă comitetul Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului român a însărcinat pe d. Partenie Cozma să intervină cu toată insistența pentru aplanarea cuviincioasă a diferendului între domnii Iosif Sterca-Șuluțiu președintele Asociațiunii și d. dr. Ioan Lupăș, membru din comitet.

Având în vedere, că suntem în preajma sărbătorilor culturale din Blaj, credem a fi interpretăm opiniei tuturor Românilor de bine, când dorim demersurilor d-lui Partenie Cozma deplin succes.

Toți d-nii corespondenți ai ziarului nostru, precum și d-nii colaboratori, sunt rugați să binevoiască a scrie cât se poate de citot și numai pe o parte a manuscrisului. Aceasta, o cerem în interesul ziarului, deoarece ce citirea articolelor primite la redacție, precum și culegerea acestor articole, necesitând mult timp, dă loc la greșeli de tipar și de multe-ori, la întârzierea apariției gazetei.

Reuniune economică în Zarand. Luni în 30 Ianuarie n. la 3 ore după amiază se va ține în Brad o consfătuire a fruntașilor români din ținutul Zarandului cu scopul de a se înființa pentru acel ținut românesc o reuniune economică. Iată un teren vast de muncă pentru toți fruntașii români, cari doresc să contribuie la înaintarea poporului român. Dorim fraților noștri zărândani deplin succes.

Cu începere de astăzi, vom publica în ziarul „Românul”, numărul popular, frumoasa poveste: „Păcată și Smeul”, versificată de d. P. Dulfu, special pentru ziarul nostru.

Din cauza abundenței de materie și lipsei de spațiu suntem siliți, să amânăm pentru numărul viitor al „Românului” popular, publicarea testamentelor scrise și împletirea coșurilor de răchită.

Toți acei d-ni abonați, cari din întâmplare, n'au primit vre-un număr al ziarului „Românul”, sunt rugați cu insistență, să facă imediat cunoscut administrației noastre acest lucru, pentru a se lua măsurile de îndreptare. În același timp rugăm pe toți acești d-ni abonați să ne scuze de această întârziere, de oare ce din cauza numeroaselor cereri de abonamente neobicinuite până acum la zările noastre, — cu toată dragostea ce avem de a-i servi, — se fac oare care erori de expediție. Pe viitor, vom căuta, ca trimiterea ziarului să se facă în modul cel mai punctual.

Din patrie.

Chestia de naționalitate. Dr. Iászi Oszkár, cunoscutul scriitor Maghiar, cu vederi mai largi în chestia naționalităților din Ungaria, va ține în 28 Ianuarie, în sala Primăriei din Budapesta o conferință despre: *Chestia de naționalitate și viitorul Ungariei.*

Din Germania pe jos la Seghedin. — Poliția din Seghedin a găsit zilele acestea pe străzile orașului un om zdrențaros în nesimțire. L'au dus la spital, unde trezindu-se, a declarat că îl cheamă Samuél Szántó, originar din Brașov. A fost în Germania angajat la o moșie boierească, de unde ieșind, a ajuns în mizerie într'atâta, încât n'a avut nici bani de drum: A plecat deci pe jos, ca să se întoarcă la Brașov, iar în Seghedin i s'au sleit puterile și a căzut pe străzile Seghedinului.

Isvoare noi de petrol în Ardeal. Pe baza cercetărilor făcute de vestiții geologi la isvoarele de petrol de la Șărmaș, s'a constatat, că rețeaua acestora s'ar întinde de-alungul râurilor Murăș și Târnava mare. De i în direcțiunea aceasta se vor face temeinice sondări de teren în vecinătatea orașelor Târgul-Murășului, Sângeorgiu și Mediaș.

Din străinătate.

Grava situație din Yemen. *Gravitatea situației în Yemen se caracterizează prin faptul, că ministrul de interne a remis zărilor un memoriu în 12 pagini, în care face istoricul turburărilor din Yemen.*

Ministrul înșiră avantajele acordate populației din Yemen, care a răspuns la aceasta prin acte de banditism și răscocale.

Ministrul declară, că prestigiul Turciei cere reprimarea răscocalei.

Constantinopol. Șeful revoluționarilor, Idris, a proclamat Yemenul, ca principat independent.

Condamnarea unui naționalist egiptean. *Președintele partidului naționalist a fost condamnat la șase luni închisoare pentru că a scris o prefață la un volum de versuri pretinse revoluționare. Președintele a și fost trimis la închisoare.*

Sentința a produs mare fierbere în sânul populației. Autorul versurilor în chestie a fugit.

Răspunsul Angliei la Nota Persiei. Răspunsul Angliei la ultima notă a Persiei a fost remis astăzi. Nota constată, că guvernul englez ia cu satisfacțiune act de măsurile luate de către guvernul persan pentru restabilirea ordinii în Persia de Sud, dar deoarece siguranța, care domnește acum în vremea din urmă pe calea Abușer-Șiras, netrebuind să fie atribuită probabil decât asprimei neobicinuite a iernei, guvernul englez își rezervă dreptul de a stăruia admiterea ofițerilor din armata indiană pentru organizarea poliției drumurilor, dacă măsurile luate de guvernul persan rămân fără rezultat. Nota mai declară, că guvernul englez nu poate da consimțământul său la dreptul tradițional de 10 la sută cerut de Persia, dacă ofițerii englezi nu sunt admiși spre a reorganiza jandarmeria.

Intrunirile studenților ruși oprite. Prin deciziunea consiliului de miniștri toate întrunirile de studenți, afară de cele științifice la Universitate, au fost prealabil interzise, sub sancțiunea eliminării. Această măsură a fost luată pentru a asigura studenților aplicarea la studii, fără turburare.

Călătorie aeriană. Din Paris se anunță, că aviatorul Weymann, renumit prin călătoria cu pasageri pe aeroplan, a adus cu sine în ultimul sbor 4 călători. S'au ridicat pe un aeroplan sistem Fahrman la Mourmelose și au călătorit la Rheims, distanță de 30 kilometri. Călătoria a durat 22 minute și a decurs fără accident.

Cutremurul de pământ din Bokhara. După datele oficiale dela Petersburg capitala împărăției rusești, cutremurul groznic de pământ din chanatul Bokhara a nimicit 376 vieți omenești.

Penziile învățătorilor în Camera franceză. Camera în urma unei lungi discuțiuni, a respins urgența propunerii Guesde pentru abrogarea articolelor din legea penziunilor uvriere, cari prevăd o prelevare asupra salariilor muncitorilor și o sporire a drepturilor asupra succesiunilor. Urgența a fost combătută de d-nii Parklotz, Viviani și Briand, cari puseseră chestiunea de încredere.

Înmormântarea anarhiștilor din Londra. Eri urma să aibă loc înmormântarea celor doi anarhiști, cari au pierit în lupta din strada Sidney. Preotul a protestat spunând, că cei doi asasini nu pot fi înmormântați în același cimitir unde au fost înmormântați și cei doi polițiști uciși de dânsii. Direcția cimitirului a cerut instrucțiuni dela autoritățile competente. Răspunsul a sosit peste două ore. Autoritățile au dispus ca anarhiștii să fie înmormântați într'un loc retras al cimitirului.

Incoronarea regelui Angliei. Capitala deja de pe acuma fierbe în vederea festivităților cu prilejul încoronării puternicului rege, deși peste 6 luni va fi serbarea încoronării regelui Gheorghe al V-lea, urmașul răposatului Eduard al VII-lea. Cauza acestei fierberi generale este publicarea planului solemnității și îndeosebi comunicarea liniei pe unde va trece cortelul splendid spre catedrala Londrei.

Chiar în ziua publicării acestor amănunte se vânduseră cu prețuri enorme toate ferestrele ce cad în drumul cortelului regal.

Hotelurile sunt închiriate cu prețuri ne mai pomenite până acum mai ales de către Americani, cari mânăși de curiozitate nu cruță paralele.

Librăria Diecezană Arad pregătește ornate (odăjdii) bisericești în toate execuțiunile și în toate culorile cu prețul dela 145, 165, 185, 220 până la 1000 coroane. Epatrachile separat à 16, 24, 30 coroane bucata. Brâne preoțești, 15 cm. lățime, orice culoare 13 cor. bucata, mai late cu 15 coroane. Pălării preoțești fasonul cel mai modern à zece coroane bucata, Icoane sfinte pictate pe pânză în orice mărime à 10, 12, 14, 20, 24, 26, 28, 32, până la 100 cor. bucata. Prapori în toate mărimile și culorile cu sau fără rude cu 75, 85, 100, 120, 150—500 cor. bucata.

BIBLIOGRAFII.

—x—

Au apărut și se pot procura dela Librăria diecezană din Arad:

— 1907. Anul II. Vol. III, Nr. 50, apare în București sub direcția d-lui Ion Gr. Păuceșcu.

Revista Democrației române. Anul I. No. I. No 43, București. Director Gh. Diamandi.

Domnia legilor, organ naționalist democrat. Anul IV, No. 22. Apare în R.-Vâlcea.

Facta. Anul II, No. 2.

Căminul nostru, revistă săptămânală sub îngrijirea d-lui I. Boteni, cu articole de Constanța Hodoș, I. U. Soricu etc. Redacția și administrația Str. Clopotarii vechi, 57 bis.

Raport general al Comitetului central al „Reuniunii române de agricultură” din comitatul Sibiiului, redactat de V. Tordășianu.

Renan Er. „Viața lui Isus” trad. de Marian. —.60

Gorki. M. „Mama” roman trad. 2.50

Delavrancea. „Luceafărul” dramă 2.50

Wiseman. „Fabiola sau Biserica din Catacombe” trad. de Negru V. 2.50

Carageale. „Schițe Nouă” 2.50

Dobrogeanu-Gherea. „Neoiobăgia” 3.50

Popescu C. Povești și fabule pentru copii cu ilustrații leg. 3.—

Calendarul Minervei pe 1911 1'30

Dr. Bianu V. Doctorul de casă sau dicționarul sănătății 14.—

Schiller. „Don Carlos” trad de Coșbuc . —.50

Calderon. „Judecătorul din Zalamea” dramă trad. de Densușianu. —.40

La comanda să se alăture și pentru francatură 10—20 fil.

*

Biblioteca Lumina :

Nr. 1 E. Gârleanu : Trei Vedenii

„ 2 H. de Balzac : Călăul

„ 3 I. Agârbiceanu : Prăpastia

... Singurul institut de asigurare ardelean ...

„Traşsylvania“

Sibiu. Strada Cisnădiei 5. — Edificiile proprii.

recomandă

... **Asigurări împotriva focului,** ...

pentru **edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile,** etc., pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și

... **Asigurări asupra vieții,** ...

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat dela asezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții,** și **cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului,** asigurări de **penziune și de participare la câștig,** asigurări de **zestre (copii), pentru serviciul militar,** ... asigurări pe **spese de înmormântare,** ...

Asigurări contra grindinei (de piatră)

Asigurări de accidente corporale, contra infracției (furt prin spargere),

Asigurări de pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4.881,163-51
Capitale asigurate pe viață achitate	..	4.571,035-31
Starea asiguraților cu sfârșitul anului 1909	foc	112.046,412-
	viață	10.847,132-
Fonduri de întemeiere și de rezervă	..	2.309,387-

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc la serviciul institutului în condiții favorabile.

(38) 1

La cojocarul George Pipelca din Oravița

se capătă gata ori se
fac la cerere totfelul de

cojoace și pieptare

pentru bărbați, fe-
mei și copii, lucrate
frumos și solid.

Prețuri moderate.

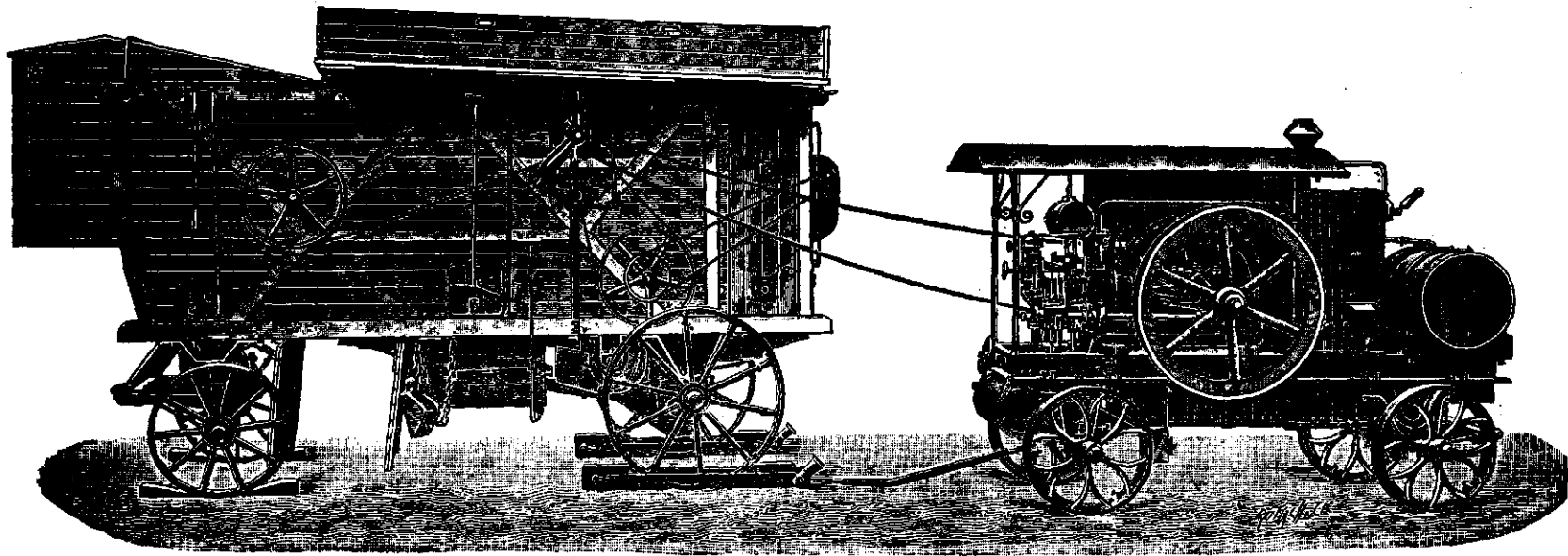
Nr. 2. 4—5.

In atelierele de mașini alui **EUGEN NICOLA** din **BLAJ** (Balázsfalva)

se pregătesc cele mai bune pluguri și mașini economice. Se află în depozit totdeauna gata, cele mai renumite motoare de benzin, locomobile și garnituri pentru îmblățit

cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat, — cu un cuvânt tot felul de mașini economice. Cea mai mare garanță.

Se vând cu prețuri moderate, și condițiuni de plată favorabile, în rate.

Pentru răspândirea motoarelor mele, primesc și schimb mașinele de vapor! Ceice doresc a-și cumpăra ori și ce fel de mașini, să se adreseze la firma

Eugen Nicola atelier de mașini în **Blaj** (Balázsfalva).

Deslușiri și informațiuni se dau gratis!

Catalog franco și gratis!

(1) 8—10.

Sprîjniiți industria română!

„BIHOREANA“, inst. de credit și economii soc. pe acții, în Oradea-mare

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „BIHOREANA“, societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute se invită la

a XII-a adunare generală ordinară

care se va ține în Oradea-mare la 16 Februarie 1911 st. n. la orele 10 înainte de amiază în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele:

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal și alor 3 scrutinători pentru actul de alegere.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul comitetului de revizuire despre examinarea raportului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberarea asupra împărțirii profitului.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1911.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunii este a se întrebuița suma amintită în §-ul 61 punctul 6.
7. Fixarea plății membrilor din direcțiune și comit. de revizuire.
8. Propunerea direcțiunii referitor la înființarea unei filiale noi.
9. Propunerea direcțiunii referitor la acordarea dreptului de semnă firma pentru prim-contabilul Iosif Diamandi.
10. Alegerea a cinci membri în direcțiune pe termen de 6 ani.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute.

§. 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovezile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune, se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24 din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 17 Ianuarie 1911 pentru depunerea respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre depunere, s'au designat în acest an, respective au fost rugate, institutele „Albina“, „Victoria“, „Silvania“, „Economul“, „Oraviciana“, „Patria“, „Timișana“ și „Drăganul“.

Oradea-mare, 17 Ianuarie 1911.

Direcțiunea institutului.

Debit

Contul bilanțului

Credit

		Coroane	fil.			Coroane	fil.
Casa în numărar		144840	38	Capital social		1200000	—
Giro-Conto la banca austro-ungară		8457	29	Fondul de rezervă	233400	—	—
Casa de păstrare postală		659	50	Fondul de rezervă pentru pierderi	274	7	50
Cambii de bancă		4095789	94	Fondul de penziune	53334	—	—
Credite hipotecare		614795	—	Depuneri spre fructificare		2208576	71
Imprumuturi hipotecare pe amortizare		90258	07	Cambii rescomptate		1567226	—
Credite de cont-curent		177146	28	Imprumuturi hipotecare pe amortizare cedate		11209	19
Credite pe efecte		15469	—	Depozite de casă		18432	28
Credite pe obligațiuni cu caventați		10219	—	Dividende neridicate		1648	—
Efecte proprii		137065	—	Saldul intereselor tranzitoare		37207	41
Imobile		189480	—	Profit transportat din 1909	3184	86	—
Mobilier și recvizite		5133	38	Profit net	119890	92	—
Diverse conturi debitoare		3216	03			123075	78
		5492528	87			5492528	87

Debit

Contul Profit și Pierdere.

Credit

		Coroane	fil.			Coroane	fil.
4% interese la fond de rezervă		9068	—	Profit transportat din 1909		3184	86
Interese de reescompt		57842	53	Interese			
„ după credite pe amortizare cedate		566	68	dela cambii de bancă	290698	58	—
„ depuneri		89635	48	„ credite hipotecare	49616	99	—
10% dare după interese de depuneri		8963	56	„ „ pe efecte	1357	03	—
Contribuție		27379	62	„ „ personale	1040	36	—
Salare (pentru funcționari, membri în direcțiune și comitetul de revizuire)		43243	90	„ „ de cont curent	11153	17	—
Spese curente (tipăr., porto, luminat, încălzit, telefon etc.)		13440	94	„ „ pe amortizare	5140	33	—
Chirie		3600	—	după capitale elocate la alte institute			
Marce de prezență		4104	—	(7% scutite de dare)	378	75	—
Descrieri		2017	69	Venitul imobilelor (darea plătită)		10650	—
Profit transportat	3184	86	—	Interese după efecte proprii		5983	45
Profit net	119890	92	—	Proviziune		3734	66
		123075	78			382938	18
		382938	18			382938	18

Oradea-mare, 31 Decembrie 1910.

Dr. Coriolan Pap m. p.,
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.,
prim-contabil.

Direcțiunea:

Nicolau Zigre m. p.,
președinte.

Moise Nyeș m. p.,
vice-președinte.

Aloiziu Nyisztor m. p.,

Samuil Ciceronescu m. p.,

Petru Pântya m. p.

Andrei Horvath m. p.

Dr. Nicolae Popovici m. p.

Iosif Moldovan m. p.

Mihail Pavel m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent și l'am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Comitetul de revizuire:

Tomă Păcală m. p.,
președinte

Sava Raicu m. p.

Petru Popescu m. p.

Dr. Valeriu Hetco m. p.

Stefan Tășiedan m. p.